

Mentale en financiële gezondheid

Janneke Koerts

Rijksuniversiteit Groningen

Financiële
gezondheid

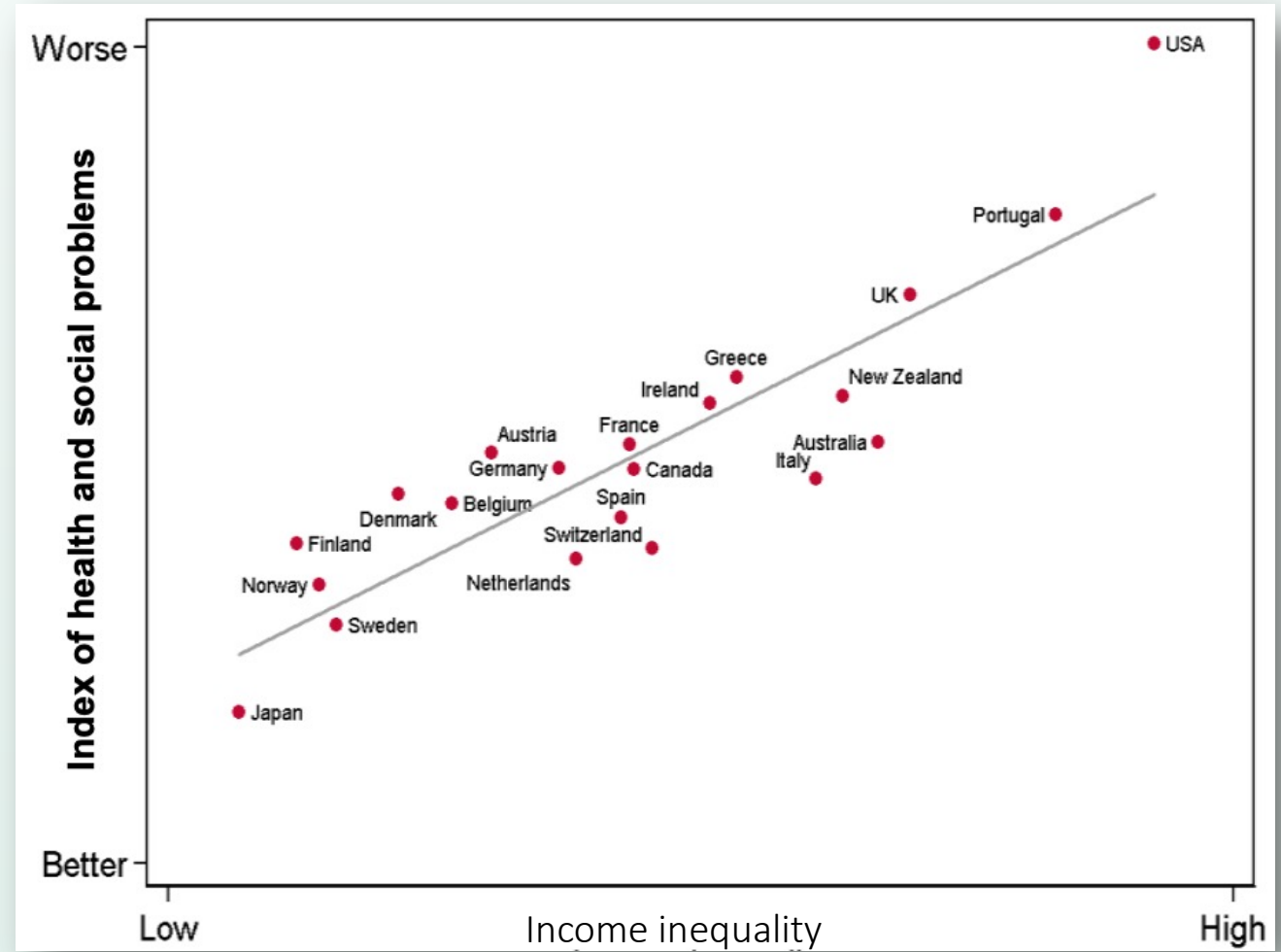
Mentale
gezondheid

Mentale en financiële gezondheid

- **Inkomensongelijkheid:**
Hoeveel rijker zijn de rijkste 20% dan de armste 20%?
- **Problemen:**
  - Levensverwachting
  - Sterftecijfers onder kinderen
  - Aantal moorden
  - Vertrouwen
  - Mentale gezondheid, inclusief alcohol en drugsgebruik

Inkomensongelijkheid en mentale gezondheid

Inkomen en mentale gezondheid

How do income changes impact on mental health and wellbeing for working-age adults? A systematic review and meta-analysis

Rachel M Thomson, Erik Igelström, Amrit Kaur Purba, Michal Shimonovich, Hilary Thomson, Gerry McCartney, Aaron Reeves, Alastair Leyland, Anna Pearce, SVittal Katikireddi

Summary
Background Lower incomes are associated with poorer mental health and wellbeing, but the extent to which income has a causal effect is debated. We aimed to synthesise evidence from studies measuring the impact of changes in individual and household income on mental health and wellbeing outcomes in working-age adults (aged 16–64 years).
Methods For this systematic review and meta-analysis, we searched MEDLINE, Embase, Web of Science, PsycINFO, ASSIA, EconLit, and RePEc on Feb 5, 2020, for randomised controlled trials (RCTs) and quantitative non-randomised studies. We had no date limits for our search. We included English-language studies measuring effects of individual or household income change on any mental health or wellbeing outcome. We used Cochrane risk of bias (RoB) tools. We conducted three-level random-effects meta-analyses, and explored heterogeneity using meta-regression and stratified analyses. Synthesis without meta-analysis was based on effect direction. Critical RoB studies were excluded from primary analyses. Certainty of evidence was assessed using Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation (GRADE). This study is registered with PROSPERO, CRD42020168379.

Lancet Public Health 2022; 7: e515–28
 See [Comment](#) page e486
 MRC/CSO Social and Public Health Sciences Unit (R M Thomson MPH, E Igelström MPH, A K Purba MPH, M Shimonovich MPH, H Thomson PhD, Prof A Leyland PhD, A Pearce PhD, Prof SV Katikireddi PhD), School of Social and Political Sciences (Prof G McCartney MPH).

↑ Inkomen

- Mentale gezondheid ↑
- Welzijn ↑

- Effecten **13 keer** groter wanneer mensen niet meer in armoede leven
- Effecten **4 keer** groter in laag en middel inkomen landen

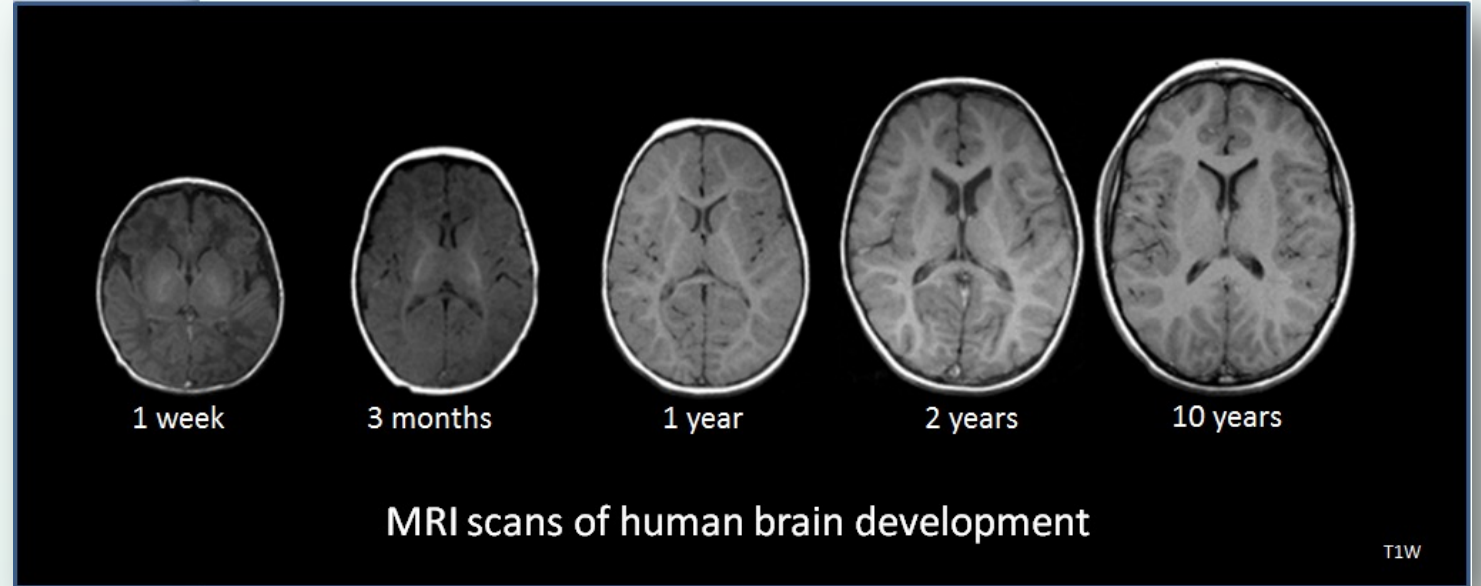
Inkomen en de ontwikkeling van de hersenen

Gezinsinkomen

Voeding
Stress in het gezin
Cognitieve stimulatie

Een hoger inkomen is gerelateerd aan een betere ontwikkeling van hersenstructuren die relevant zijn voor taal, geheugen en executief functioneren.

Financiële
gezondheid

Mentale
gezondheid

Inkomen en mentale gezondheid

Veel mensen met ernstige psychische problemen maken zich zorgen over geldzaken. Dat laten nieuwe resultaten zien van het panel Psychisch Gezien. Eén op de vijf panelleden heeft bijvoorbeeld geen spaargeld, en net zoveel panelleden zijn in gedachten veel bezig met geldzaken. De mensen met geldproblemen ervaren bovendien meer psychische klachten dan panelleden zonder zorgen over geld.

Bezuinigen en minder meedoen

Het grootste deel van de panelleden (81%) bezuinigt op hun uitgaven. Panelleden bezuinigen niet alleen op de vaste lasten zoals energieverbruik en boodschappen, maar ook op dingen die hun leefwereld groter kunnen maken. Denk bijvoorbeeld aan hobby's, cultuur en sport. Dat is zorgelijk omdat mensen met ernstige psychische problematiek vaak **eenzaam** zijn en minder meedoen aan de samenleving dan ze zouden willen.

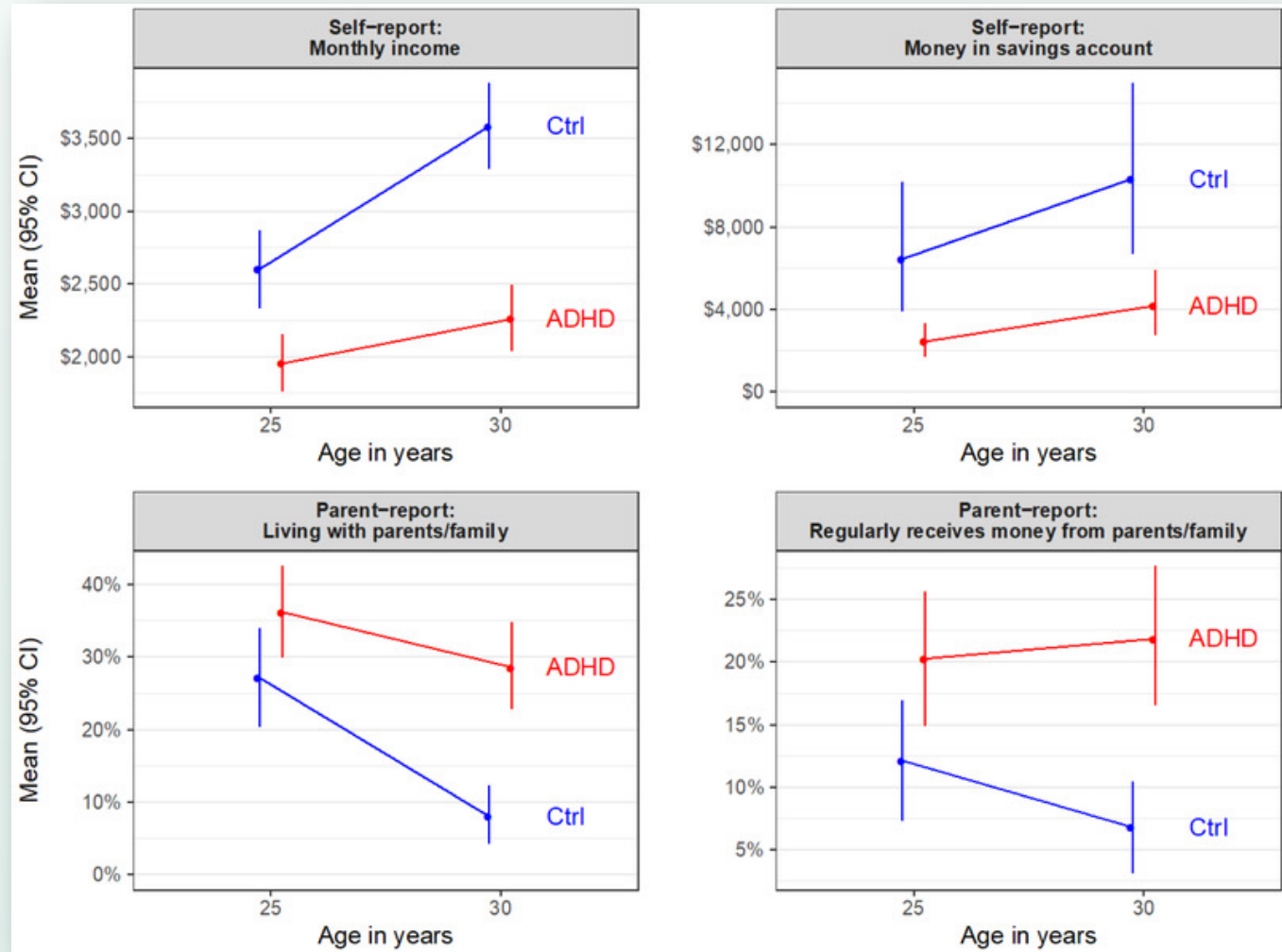

ADHD

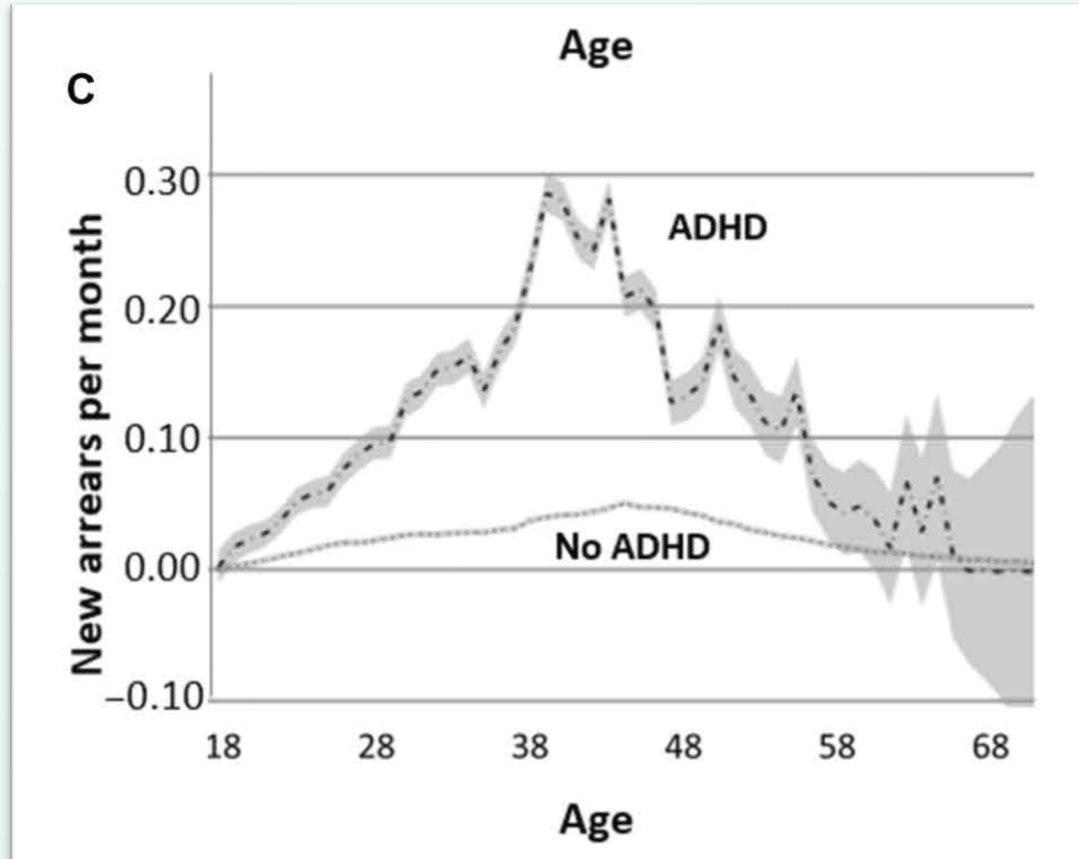
Financiële langetermijnresultaten van kinderen met de diagnose ADHD

“Pittsburgh ADHD Longitudinal Study”:

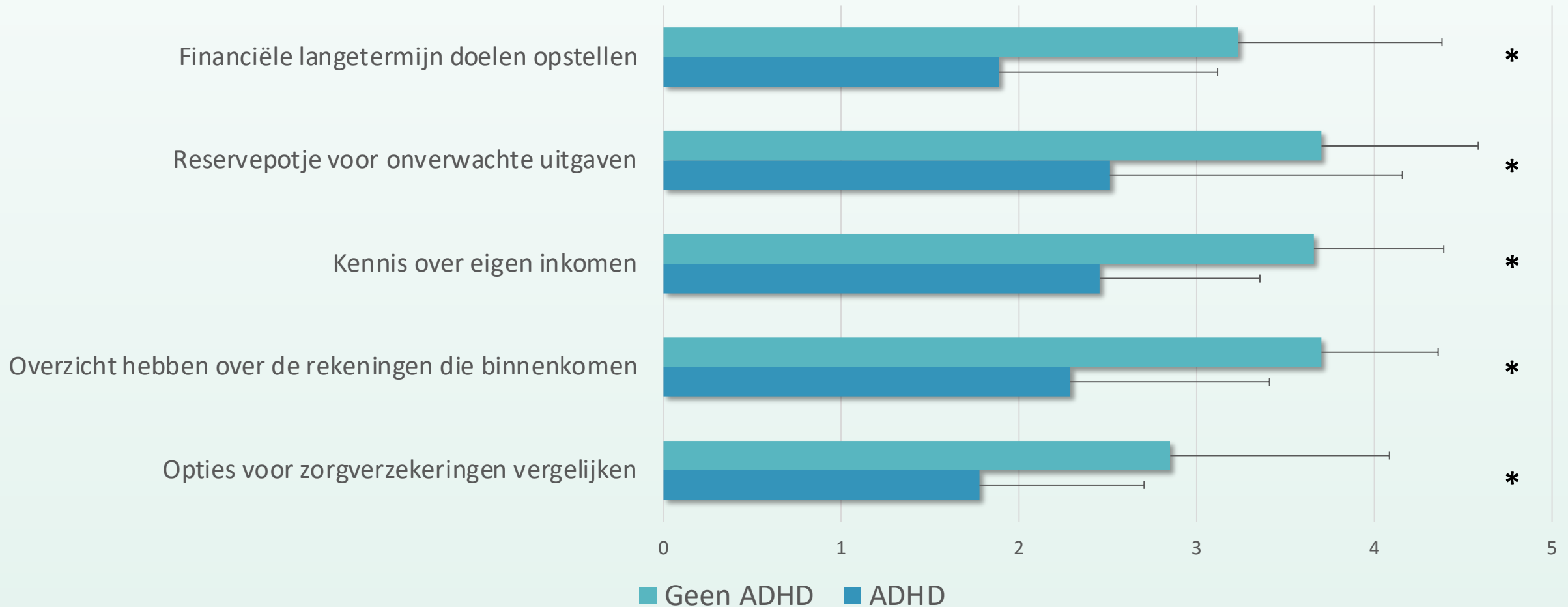
Betalingsachterstanden en ADHD

- Consumentenkrediet in Zweden 2010 – 2013
- Volwassenen met ADHD hebben een hogere kans op betalingsachterstanden dan volwassenen zonder ADHD

Financiële kennis en vaardigheden

* $p < 0.001$

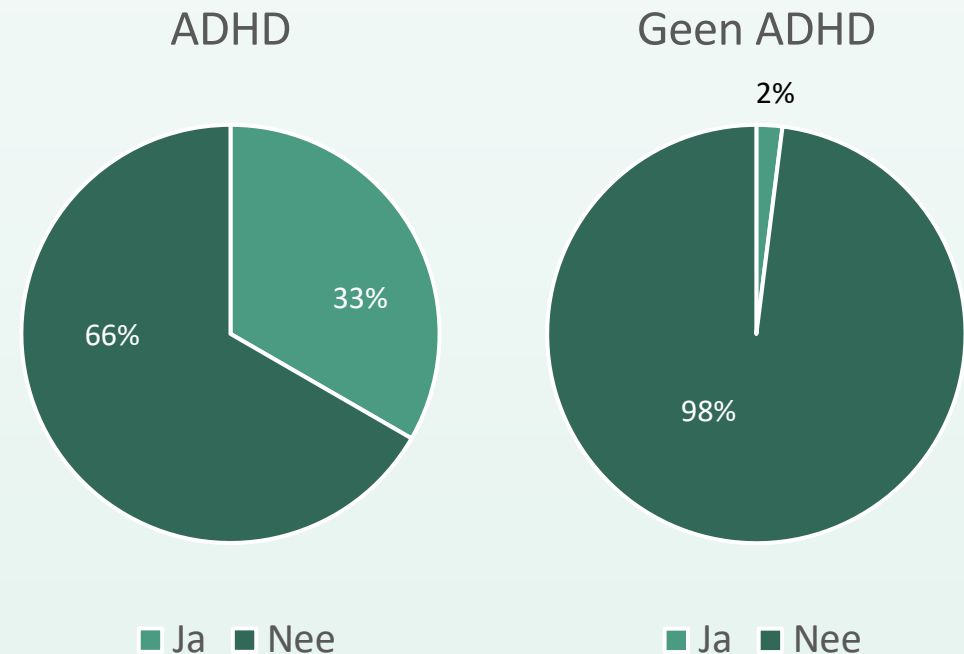
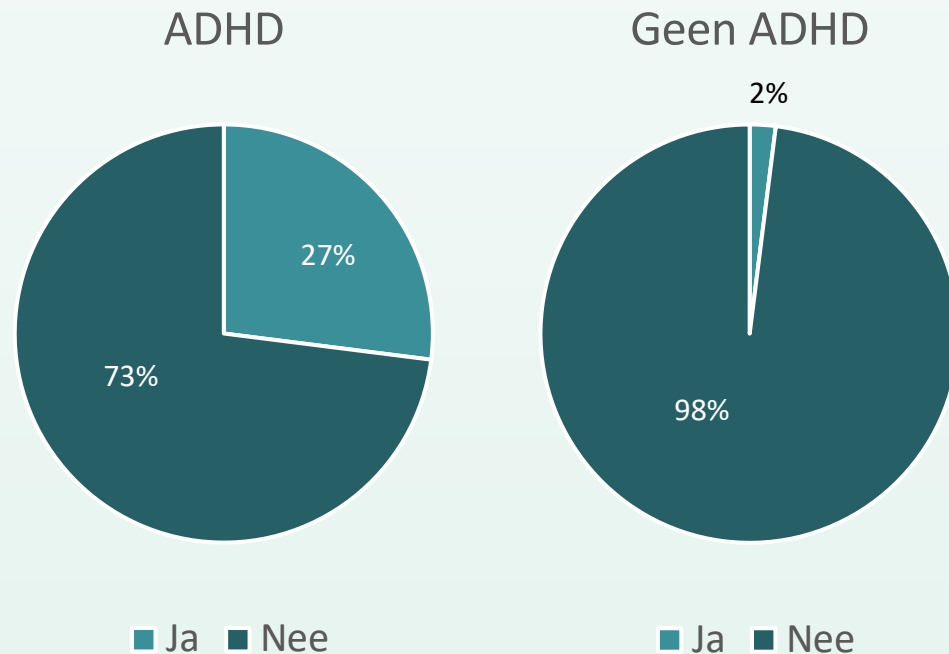
Koerts, et al., 2023

Financiële kennis en vaardigheden

Wettelijke maatregelen i.v.m. schulden in de laatste 5 jaar

Voorkeur voor iemand anders om financiële beslissingen te nemen

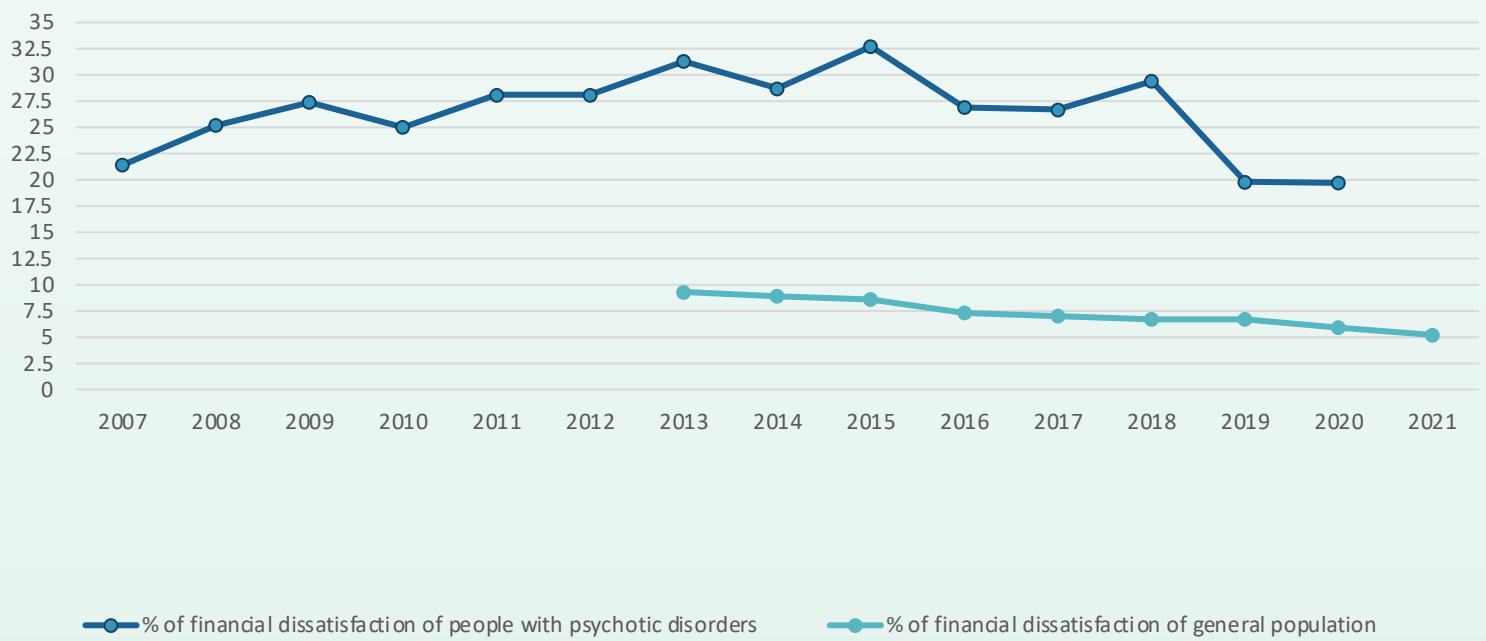
Psychose

Financiële ontevredenheid

Proportion of financial dissatisfaction of people with psychotic disorders (n=5271) and the general population over time

↑ Gebruik van cannabis
of andere middelen →
↑ Financiële ontevredenheid

Financiële problemen en psychose

Problemen met het
dekken van kosten

"Geld lenen en dan rood staan, dat deed ik ook. Ik ging rood staan, kreeg weer wat geld, maar het raakte altijd op. Dus uiteindelijk stond ik rood."

Problemen met financiële
zelfredzaamheid

"En ik opende mijn post ook niet, dus mijn brievenbus zat... En dan leegde ik hem in een vuilniszak en legde ik hem onder mijn bed."

Financiële problemen en psychose

Problemen met
huisvesting, zelfzorg, etc.

Persoonlijke conflicten en
victimisatie

*"Op een gegeven
moment doe je niets
meer. Het begint
vervuild te raken en
alles gaat achteruit."*

*"De eigenaar had een busje
aan de kant van de weg
staan en hij wilde het aan mij
verkopen. Hij wilde het zo
snel mogelijk op mijn naam
zetten. Ik had het alleen niet
in de gaten. (...). Hij was een
oplichter."*

Financiële problemen en psychose

Regels en wetgeving

"Ik heb mijn kinderen nog bij me wonen, en mijn zoon verdient genoeg dat ik vorig jaar mijn huursubsidie moest terugbetalen. Ik had dus veel geld op de bank staan (...), maar dat is eigenlijk allemaal teruggevloeid."

"Soms heb ik dingen meegenomen die niet van mij waren, waaronder geld."

Financiële problemen en psychose

Risicofactoren voor financiële problemen:

Middelengebruik en verslaving

Overbesteding

"Dus, hij had gewoon veel geld te besteden, en het ging gewoon weg aan coke, pillen, roken; hij rookte als een schoorsteen."

"Ik had aanvankelijk €2000 gespaard en nog €500 extra, dus ik had wel een klein financieel spaarpotje, maar ik gaf het uit aan kleren, schoenen, een printer, weet je, en aan kunst en zo, aan drugs. Nu is het allemaal weg."

Financiële problemen en psychose

Risicofactoren voor financiële problemen:

Persoonlijke contextuele factoren

Maatschappelijke contextuele factoren

"We waren vreselijk slecht met geld; mijn man was vreselijk slecht met geld. Altijd in het rood, ja, hij was een verzamelaar, en hij hield van renoveren. Dus, we waren slecht met geld, en onze kinderen, nou ja, die zijn daar zeker door beïnvloed."

"Het is de bureaucratie die ervoor zorgt dat je er persoonlijk naartoe moet gaan en een formulier moet invullen om je pinpas te blokkeren; dat is allemaal nogal omslachtig, vooral als je verward bent. Wat een gedoe."

Financiële
gezondheid

Mentale
gezondheid

Hoe kunnen we deze vicieuze cirkel doorbreken en waar beginnen we?

Psychose

❖ Welk probleem moeten we precies oplossen?

❖ Wat zijn de behoeften van betrokkenen?

Financiën moeten standaard onderdeel worden van de zorg

- De meningen over hoe dit moet, lopen uiteen
- Mensen met psychose geven aan dat ze moeite hebben met het vragen om hulp
- Hulpverleners geven aan het initiatief van de patiënt af te wachten of eerst een vertrouwensband te willen opbouwen

Financiële onafhankelijkheid moet worden bevorderd (betaald werk, weer meedoen in de maatschappij)

Meer aandacht voor familie bij (financiële) hulpverlening